

ارزیابی اثربخش ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز بر اساس کارکرد

گزارشگری پایدار

فاطمه کرمی وردی^۱

فرهاد دهدار^{۲*}

f.dehdar1970@yahoo.com

محمد مهدی حسینی^۳

اسماعیل علی بیگی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۹/۹

چکیده

زمینه و هدف: امروزه با رشد و پیشرفت جوامع، افزایش آلاینده‌های زیست محیطی نه به عنوان یک دغدغه جهانی امروز، بلکه به عنوان یک معضل آتی بسیار مورد توجه می‌باشد و بر مبنای آن افزایش سطح کارکردهای سبز در حوزه‌های مختلفی از حسابداری تا تولید و زنجیره تامین و ... را به عنوان یکی از مهمترین رویکردهای راهبردی در این زمینه می‌توان مورد توجه قرار داد. هدف این پژوهش ارزیابی اثربخش ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز بر اساس کارکرد گزارشگری پایدار می‌باشد.

روش بررسی: در این پژوهش به منظور شناسایی مولفه‌ها (پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز) و گزاره‌های پژوهش (مضامین کارکرد گزارشگری پایدار) از غربالگری نظری بر اساس پژوهش‌های مشابه استفاده شد. سپس به منظور تعیین پایایی مولفه‌ها و گزاره‌های پژوهش از طریق مشارکت ۱۲ نفر از متخصصان و خبرگان رشته حسابداری و مدیریت مالی، از تحلیل دلفی استفاده شد. در بخش کمی مولفه‌ها و گزاره‌های شناسایی شده در قالب پرسشنامه‌های ماتریسی، توسط ۱۷ نفر از مدیران ۵۰ شرکت برتر در سال ۱۳۹۸ مورد ارزیابی تحلیل تفسیری قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد، گزاره‌ی مسئولیت‌گرایی پایدار به عنوان تاثیرگذارترین مضمون کارکرد گزارشگری پایدار سبب اثربخشی پیامد ارزشی در حسابداری سبز می‌گردد. این نتیجه نشان می‌دهد، با توسعه‌ی ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در گزارشگری پایدار، سطح ارزش‌های فراگیر در کارکردهای ارزشی حسابداری سبز تقویت می‌گردد و باعث ایجاد اعتماد و اطمینان به عملکردهای شرکت می‌شود.

۱- دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران.
۲- استادیار گروه حسابداری، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران. * (مسئول مکاتبات)
۳- استادیار گروه مهندسی برق، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران.
۴- استادیار گروه مهندسی برق، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

بحث و نتیجه گیری: نتیجه‌ی انجام تحلیل‌ها در باب هدف اول و براساس انجام تحلیل تفسیری وزنی هریک از مولفه‌ها و گزاره‌ها مشخص شد، شاخص‌ترین گزاره‌ی کارکرد گزارشگری پایدار، مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار می‌باشد. از طرف دیگر همسو با هدف اصلی پژوهش، یعنی تعیین اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار نتایج مشخص ساخت، تحت وجود اجتماعی‌گرایی پایدار، اثربخش‌ترین پیامد استراتژیک حسابداری سبز، پیامدهای ارزشی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: پیامدهای استراتژیک حسابداری؛ کارکرد گزارشگری پایدار؛ اولویت‌بندی تفسیرگرایانه.

Evaluate The Effectiveness of Green Accounting Strategic Consequences of based on Sustainable Reporting Function

Fateme Karmverdi ¹

Farhad Dehdar ^{2*}

farhaddehdar@yahoo.com

Mohammad Mehdi Hosseini ³

Esmail Alibeiki⁴

Admission Date: January 26, 2022

Date Received: November 30, 2021

Abstract

Background and Objective: Today, as societies grow and grow, environmental pollution is seen not as a global concern today, but as a future concern, and as a result the increasing level of green performance in various areas from accounting to production and supply chains. And ... one of the most important strategic approaches in this field can be considered. The Purpose of this research is Evaluate the Effectiveness of Green Accounting Strategic Consequences of based on Sustainable Reporting Function.

Materials and Methodology: In this study, theoretical screening based on similar studies was used to identify the components (Green Accounting Strategic Consequences) and research propositions (themes of Sustainable Reporting Function). Then, in order to determine the reliability of research components and propositions through the participation of 12 experts and experts in the field of accounting and financial management, Delphi analysis was used. In the quantitative part, the components and propositions identified in the form of matrix questionnaires were evaluated by 17 managers of the top 50 companies in 2019.

Findings: The results showed that the proposition of sustainable responsibility as the effectiveness theme of the sustainable reporting function causes effectiveness of the value consequences in green accounting.

Discussion and Conclusion: This result shows that by developing the dimensions of social responsibility in sustainable reporting, the level of inclusive values in green accounting value functions is strengthened and builds trust and confidence in the company's performance.

Keywords: Green Accounting Strategic Consequences, Sustainable Reporting Function, Interpretive Ranking Process.

1- PhD Student, Department of Accounting, Shahroud Branch, Islamic Azad University, Shahroud, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Accounting, Shahroud Branch, Islamic Azad University, Shahroud, Iran.

*(Corresponding Author)

3- Assistant Professor, Department of Electrical Engineering, Shahroud Branch, Islamic Azad University, Shahroud, Iran.

4- Assistant Professor, Department of Electrical Engineering, Ali Abad Katoul Branch, Islamic Azad University, Ali Abad Katoul, Iran.

مقدمه

در عصر حاضر باتوجه به وجود برخی از محدودیت‌های زیست‌محیطی به ویژه در تجارت جهانی و محدود شدن عرصه رقابت، به ناچار برخی از واحدهای تجاری برای رفع این محدودیت‌ها؛ کاهش صدمات محیط‌زیستی؛ دستیابی به درآمد بیشتر و یا کسب محبوبیت و موفقیت تجاری، مجبور به تحمل هزینه‌های زیست‌محیطی شده‌اند (۱). اما فقدان رویکردهای استراتژیک حسابداری سبز به دلیل عدم کارکردهای پایداری در گزارشگری مالی به منظور افشای اطلاعات اختیاری، در طی چندسال گذشته، باعث افزایش سطح قابل توجهی از پسماندهای مضر برای محیط‌زیست شده است که نتیجتاً پردازش نامناسب پسماندها منجر به از دست دادن منابع و همچنین ایجاد مشکلات شدید زیست‌محیطی و اقتصادی شده است (۲). از این رو باتوجه به اهمیت و رشد فزاینده پسماندها و ضایعات آلاینده‌ی زیست محیطی، بسیاری از نهادهای نظارتی اقدام به تدوین قوانین و مقررات الزام‌آور به منظور کاهش آلاینده‌ی‌های محیطی نمودند (۳). یکی از این نهادهای بی‌شمار نظارتی که مورد توجه این پژوهش است، هیئت تدوین استانداردهای حسابداری بود که در سال ۱۹۷۶ کمیته‌ای تحت عنوان نظارت بر آثار زیان‌بار شرکت‌ها باهدف آینده‌نگری حفظ محیط‌زیست تشکیل شد. در ایران نیز، موضوع آلاینده‌ی‌های زیست‌محیطی، دارای سبقه طولانی است به طوری‌که طی سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۷ اقتصاد ایران به طور سالانه ۹ درصد رشد یافت و در خلال برنامه اول توسعه اقتصادی پس از انقلاب، نرخ رشد سالانه ۷/۳ درصد در سال بود، اما در این اندازه‌گیری هزینه‌های انحطاط محیط‌زیست و نابودی منابع نقصان‌پذیراز تولید ناخالص داخلی کسر نشده بود که از این منظر فقدان حسابداری سبز به عنوان یک مبنای استراتژیک جهت تصمیم‌گیری بسیار مشهود است. در بیان چرایی انجام این پژوهش، باید بیان شود، از یک سو باگسترش فعالیت‌های تجاری، امروزه استفاده از سیستم‌های حسابداری سنتی، به خصوص در زمینه‌ی افشا و ارزیابی کارکردهای زیست محیطی، کارایی لازم را نداشته و نمی‌تواند در برگیرنده‌ی آثار محیطی و اجتماعی عملکرد شرکت‌ها باشد. لذا حرکت به سمت گزارشگری پایداری مالی به عنوان مبنایی

برای ارائه اطلاعات عملکردی شرکت‌ها در خصوص فعالیت‌های اقتصادی؛ اجتماعی؛ زیست محیطی و حاکمیت شرکتی ضمن اینکه به بهره‌وری بیشتر کمک می‌کند در عین حال شفافیت‌های اطلاعاتی شرکت را ارتقاء می‌بخشد و این موضوع می‌تواند به افزایش اثربخشی پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز کمک نماید. از سویی دیگر، لزوم توجه به این بخش باعث شد تا در راستای حفظ منافع عمومی، طبق ماده ۱۹۰ قانون برنامه پنجم توسعه، کلیه دستگاه‌های اجرایی و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی، موظف گردند، جهت کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت، سیاست‌های مصرف بهینه منابع پایه و محیط‌زیستی را اعمال نمایند و برای اجرای برنامه حسابداری سبز شامل مدیریت مصرف انرژی؛ آب؛ مواد اولیه و تجهیزات (همچون کاغذ)؛ کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها (در ساختمان‌ها و وسایل نقلیه) طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و معاونت آن، صادر می‌شود، همکاری نموده و این مصوبات به تایید و تصویب هیات وزیران رسیده و لازم الاجرا می‌باشد (۴). باتوجه به توضیح‌های داده شده، هدف این پژوهش ارزیابی اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایداری می‌باشد.

مبانی نظری

اصطلاح پایداری، از مفهوم وسیع‌تری با نام توسعه پایدار گرفته شده است. طبق تعریف کمسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه، توسعه پایدار، توسعه‌ای است که نیازهای نسل فعلی را برآورده می‌کند؛ بدون آنکه توانایی و حق نسل آینده را در تأمین نیازهایش از محیط‌زیست و منابع طبیعی به مخاطره اندازد (۵). در سال ۲۰۱۶ سازمان گزارشگری ابتکار جهانی، نخستین استاندارد جهانی گزارشگری پایداری را تدوین نمود. استاندارد مزبور شامل ۳۶ ماده بود که ۳ ماده از آن عمومی؛ ۶ ماده اقتصادی؛ ۸ ماده زیست محیطی و ۱۹ ماده اجتماعی بود. با وجود اینکه این استانداردها شامل تمامی عناوین ذکرشده برای گزارش‌های با محوریت پایداری است و استانداردهایی چندجانبه برای گزارشگری غیرمالی را ارائه می‌کند؛ اما تمرکز

مالی از قبیل اصول پذیرفته شده حسابداری آمریکا و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی ارجاع می‌دهد (۶). براساس نظر انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز (۷) مشکلات مذکور عبارتند از:

آن بر موضوع‌های اجتماعی و زیست محیطی است و تنها تعداد محدود و در عوض کلی از شاخص‌های اقتصادی را پوشش می‌دهد و مقررات تفصیلی‌تر برای گزارشگری موضوع‌های اقتصادی را به چارچوب‌های مقرراتی موجود برای گزارشگری

شکل ۱- دلایل عدم اثربخشی گزارشگری پایدار

Figure 1. Reasons for the ineffectiveness of sustainable reporting

۳. اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار کدامند؟

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر دسته‌بندی نتیجه، جزء پژوهش‌های توسعه‌ای قرار می‌گیرد، چراکه عدم‌انجام تئوریک در باب مفاهیم و تئوری‌های مرتبط به این حوزه، باعث گردیده است تا این پژوهش به دنبال شناخت پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار باشد. از طرف دیگر نیز براساس نوع داده این پژوهش ترکیبی است، زیرا در بخش کیفی از طریق غربالگری نظری براساس روش تحلیل فراترکیب، این پژوهش به دنبال شناسایی مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز و مضامین کارکرد گزارشگری پایدار می‌باشد و سپس در بخش کمی از طریق تحلیل ماتریس قطبی براساس روش تصمیم‌گیری چندمعیاره، الگویی از تعیین اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار را مورد بررسی قرار دهد. معمولاً فرآیندهای تصمیم‌گیری براساس مولفه و مضامین که در قالب تحلیل ماتریسی و براساس مقایسه زوجی مورد بررسی قرار می‌گیرند، که یکی از بهترین فرآیندها، تحلیل اولویت‌بندی تفسیری (IRP) می‌باشند، که در این پژوهش مبنای تحلیل قرار گرفته است.

از طرف دیگر؛ حسابداری سبز مجموعه فعالیت‌هایی است که موجب افزایش توان نظام حسابداری در شناسایی، ثبت و گزارشگری آثار ناشی از تخریب و آلودگی زیست‌محیطی می‌شود و می‌تواند در شرکت‌های بزرگ و کوچک، صنایع مختلف و در مقیاس‌های مختلف با روشی نظام‌مند یا براساس مبنای موردنظر بکار گرفته شود. شکل انتخاب حسابداری سبز به وسیله شرکت‌ها، هدف‌ها و دلایل استفاده از آن را نشان می‌دهد که برحسب ویژگی‌های استراتژیک می‌تواند به توسعه نفوذ شرکت در سطح بازار کمک نماید (۸). در واقع کارکردهای استراتژیک حسابداری سبز در سطح بازار رقابتی به مدیران عامل شرکت‌ها این امکان را می‌دهد در طراحی محصول و فرایند تولید؛ ارزیابی عملکرد و کنترل هزینه‌ها؛ مدیریت استهلاک؛ سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت مشهود و مدیریت ضایعات بیشترین بهره‌وری را به شرکت ارائه دهند (۹). براساس مبنای نظری و تئوریک ارائه شده و باتوجه به رویکردهای تحلیلی این پژوهش، سوال‌های پژوهش به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز به عنوان مبنا در تحلیل تفسیری کدامند؟
۲. مضامین کارکرد گزارشگری پایدار به عنوان مرجع در تحلیل تفسیری کدامند؟

جامعه آماری پژوهش

در بخش کیفی، این پژوهش از طریق مبنای نمونه‌گیری همگن، اقدام به انتخاب ۱۲ نفر از متخصصان و خبرگان رشته حسابداری و مدیریت مالی در سطح دانشگاهی نمود تا براساس وجود رویکرد نظری در رابطه با موضوع پژوهش اقدام به مشارکت جهت تعیین مولفه‌ها و مضامین نمایند. همچنین براساس تحلیل فراترکیب، در این بخش از پژوهش‌هایی که در تارگه‌های همچون جهاد دانشگاهی در ایران؛ پایگاه نشریات کشور ایران؛ مرکز پژوهش‌های علوم رایانه‌ای اسلامی ایران؛ مرجع بین‌المللی مقالات روز دنیا آنلاین بودند برای تعیین مولفه‌ها (پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز) و مضامین پژوهش (کارکرد گزارشگری پایدار) استفاده شد. در فاز دوم، به منظور انجام بخش تحلیل تفسیری اولویت‌بندی، از ۱۷ نفر از مدیران ۵۰ شرکت برتر در سال ۱۳۹۸ به عنوان جامعه هدف در بخش کمی استفاده شدند. مبنای انتخاب براساس روش نمونه‌گیری هدفمند بود. افراد در قالب جامعه هدف بخش کیفی به عنوان اعضای گروه کانونی پس از ارزیابی مولفه‌ها و مضامین شناسایی شده‌ی اقدام به تعیین حد کفایت نظری هریک مولفه‌ها و مضامین براساس تحلیل دلفی نمودند تا در بخش کمی، پرسشنامه‌های ماتریسی طراحی و بین اعضای جامعه هدف در بخش کمی توزیع گردد.

یافته‌های پژوهش

باهداف ایجاد پیوند بین مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز و مضامین کارکرد گزارشگری پایدار، از تحلیل فراترکیب استفاده می‌شود تا با تدوین مولفه‌ها و مضامین شناسایی شده در قالب چک لیست‌های ماتریسی پژوهش در بخش کمی، وارد فاز تحلیل تفسیری اولویت‌بندی شود.

یافته‌های فراترکیب

روش تحلیل فراترکیب از طریق غربالگری نظری و پژوهشی به دنبال شناسایی مولفه‌ها و مضامین مرتبط با موضوع پژوهش می‌باشد. دوره زمانی جهت واکاوی پژوهش‌های مشابه، ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۱ میلادی و ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ شمسی بوده است. به عبارت دیگر به منظور یافتن مقاله‌ها و پژوهش‌های مشابه و با استفاده از پایگاه‌ها و مراجع پژوهشی بین‌المللی و داخلی، اقدام به شناسایی پژوهش‌های مرتبط با هدف پژوهش شد. کلیه منابع اولیه شناسایی شده ۴۵ مورد می‌باشند که پس از چند مرحله فرآیند غربالگری از نظر محتوا، عنوان و تحلیل در نهایت، ۱۵ پژوهش متناسب با محتوا، عنوان و فرآیندهای تحلیلی موردنظر این پژوهش انتخاب شدند که ۸ پژوهش مربوط به تعیین مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز و ۷ پژوهش مربوط به مضامین کارکرد گزارشگری پایدار می‌باشد. در این مرحله می‌بایست مفاهیم را براساس مولفه‌ها و مضامین تفکیک نمود، در بخش الف) اقدام به تعیین مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز و در بخش ب) اقدام به تعیین مضامین استیلای قدرت می‌شود.

الف) شناسایی مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری

سبز (X)

در این بخش باتوجه به توضیح‌های داده شد، اقدام به شناسایی مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز با نماد (X) می‌شود. جدول (۱) نحوه ارزیابی مولفه‌ها را براساس شاخص ۵۰ نمره‌ای در قالب امتیازهای ۱ تا ۵ براساس ۱۰ معیار توضیح داده شده مورد سنجش قرار می‌دهد.

جدول ۱- فرآیند تحلیل حیاتی پژوهش‌های غربال شده

Table 1. the critical analysis process of screened research

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	معیارهای ارزیابی انتقادی/پژوهش‌ها
اکبری و پورزمانی (۴)	دهقانی سلطانی و همکاران (۱۴)	صدیقیان و همکاران (۱۳)	کراپرو و دیکسیت (۲)	مانا و همکاران (۱۲)	ماما و آبیها (۱)	فو و سو (۱۱)	مباریک و همکاران (۱۰)	
۲	۳	۳	۴	۳	۳	۲	۴	هدف پژوهش
۴	۴	۴	۳	۴	۲	۲	۴	منطق روش پژوهش
۲	۳	۳	۴	۳	۳	۳	۴	طرح پژوهش
۲	۳	۴	۴	۳	۳	۳	۴	روش نمونه‌گیری
۲	۲	۴	۳	۴	۳	۳	۵	نحوه جمع‌آوری
۳	۳	۳	۴	۳	۲	۲	۴	تعمیم یافته‌ها
۳	۲	۴	۴	۴	۲	۳	۵	اخلاقی
۲	۳	۴	۵	۳	۲	۳	۵	نحوه تحلیل آماری
۴	۲	۳	۳	۳	۲	۳	۴	قابلیت تئوریک
۲	۳	۴	۴	۴	۳	۳	۴	ارزش پژوهش
۲۵	۲۹	۳۴	۳۸	۳۴	۲۵	۲۷	۳۹	جمع

اقدام به استخراج مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز می‌شود. براساس این تحلیل نیز مشخص شد، سه مولفه‌ی دارای بیشترین فراوانی هستند و براین مبنا در این پژوهش به عنوان مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز مورد بررسی قرار می‌گیرند.

امتیازهای ارائه شده براساس شاخص مد، نشان داد، سه پژوهش باتوجه به اینکه از مجموع ۵۰ امتیاز، زیر ۳۰ دریافت نمودند و برحسب دستورالعمل حد کفایت امتیاز این تحلیل پژوهش‌هایی که امتیاز ۳۰ و بالاتر را کسب نمایند، مورد تایید هستند، حذف گردیدند و به همین دلیل از دور بررسی خارج شدند. در ادامه

جدول ۳- مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز

Table 3. Strategic Implications of Green Accounting

تعاریف	نماد	مولفه‌ها
در واقع حسابداری سبز به دلیل ویژگی‌های اختیاری و غیرالزام‌آوری که در افشای آن حداقل در داخل کشور ما وجود دارد، می‌تواند به افزایش کارکردهای رقابتی شرکت‌ها معنای قابل ارزشی بدهد، چراکه بسیاری از نهادها از طریق ایجاد مکانیزم‌های تشویقی و کاهش هزینه‌های مالی شرکت‌ها در تلاش هستند تا سطح انگیزه‌ها و رفتارهای متناسب با محیط‌زیست را در شرکت‌ها تقویت نمایند. (۸).	X1	پیامدهای رقابتی
ارزش در حسابداری سبز، دارای محتوایی فزاینده جهت توسعه کارکردهای اطلاعاتی و تصمیم‌گیری می‌باشد و باعث می‌گردد تا مبنایی جهت ارزیابی عملکردها توسط سهامداران و سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان بیرونی همچون قانونگذاران و تحلیلگران در سطح بازار سرمایه باشد. (۲).	X2	پیامدهای ارزشی
همواره قوانین در هر حوزه‌ای زمانی شکل اثربخشی خواهند داشت که، ابعاد کارکردی آن حوزه در مسیر تعیین شده به ایجاد هماهنگی بیشتر منجر شود. حسابداری سبز نیز به عنوان یک الزام نهادی البته در سطح توسعه پایدار در حیطه‌های کلان اقتصادی بنظر ضروری و لازم اجرا می‌رسد، چراکه می‌تواند باعث گردد تا سطح حفاظت از محیط‌زیست افزایش یابد و آلاینده‌های زیست محیطی براساس استراتژی‌های مدیریت ضایعات کنترل شوند (۸).	X3	پیامدهای قانونی

(ب) شناسایی مضامین کارکرد گزارشگری پایدار (Y)

همانند مراحل فوق و با پیروی از روش ارزیابی انتقادی در این بخش کارکرد گزارشگری پایدار مشخص می‌گردد. در این بخش

باتوجه به توضیح‌های داده شد، اقدام به شناسایی کارکرد گزارشگری پایدار با نماد (Y) می‌شود.

همانند مراحل فوق و با پیروی از روش ارزیابی انتقادی در این بخش کارکرد گزارشگری پایدار مشخص می‌گردد. در این بخش

جدول ۴- فرآیند تحلیل حیاتی پژوهش‌های غربال شده

Table 4. The process of critical analysis of screened research

حذف	تایید	جمع	ارزش تحقیق	بیان تنوع و شفاف یافته‌ها	دقت تجزیه و تحلیل	ملاحظات اخلاقی	انعکاس پذیری	جمع آوری داده‌ها	نمونه برداری	طرح تحقیق	منطق روش تحقیق	اهداف تحقیق	معیارهای ارزیابی انتقادی	مقاله‌ها
-	☒	۳۷	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۳	۳	۴	۴	بابوکار دوس و همکاران (۱۵)
☒	-	۲۷	۳	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۳	کالدرون و همکاران (۱۶)
☒	-	۲۶	۳	۲	۳	۲	۴	۲	۳	۳	۲	۲	۲	اسمعیل و زاکاریا (۱۷)
-	☒	۳۶	۴	۴	۴	۴	۳	۲	۴	۳	۴	۴	۴	لاسکر (۱۸)
-	☒	۳۷	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۵	۵	فرخی و همکاران (۱۹)
-	☒	۳۵	۴	۳	۴	۳	۳	۳	۴	۳	۴	۴	۴	عبدی و همکاران (۲۰)
☒	-	۲۵	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۳	خوزین و همکاران (۲۱)

باتوجه به اینکه از مجموع ۵۰ امتیاز، زیر ۳۰ دریافت نمودند و برحسب دستورالعمل حدکفایت امتیاز این تحلیل پژوهش‌هایی

امتیازهای ارائه شده براساس شاخص مد، نشان داد، از مجموع ۱۱ پژوهش مرتبط با کارکرد گزارشگری پایدار، ۴ پژوهش

که امتیاز ۳۰ و بالاتر را کسب نمایند، مورد تایید هستند، حذف
گردیدند و به همین دلیل از دور بررسی خارج شدند. نتایج از
تایید ۶ مضامین کارکرد گزارشگری پایدار برمبنای اطلاعات
براساس حد بالای توزیع فراوانی حکایت دارد. در این بخش پس
از واکاوی در مبانی نظری پژوهش‌های تایید شده، اقدام به
تعریف هریک از مضامین شناسایی شده طبق جدول (۵) شده
است.

جدول ۵- مضامین کارکرد گزارشگری پایدار

Table 5. Themes of the function of sustainable reporting

تعاریف	نمادها	مضامین کارکرد گزارشگری پایدار
این مضمون اشاره به سطحی از نظارت‌های نهادی درون و برون شرکتی دارد که قادر است از طریق ایجاد همشکلی و یکپارچگی نسبت به تقویت نظارت‌های اثربخش جهت ارتقای فرآیندهای گزارشگری پایدار اقدام کند و کمیته‌های تخصصی کمک نمایند تا با پویایی نظارت‌های نهادی، انسجام بیشتری در پیگیری گزارشگری پایدار از جانب شرکت‌ها صورت پذیرد (۱۵).	Y1	نهادی‌گرایی نظارت پایدار
تمرکز بر تدوین استانداردهای اثربخش در زمینه افشای اطلاعات و خارج شدن از ماهیت اختیاری بودن اطلاعات، سبب می‌شود تا وحدت رویه در افشاء و گزارشگری مالی شرکت‌ها تقویت گردد (۱۸).	Y2	استانداردگرایی پایدار
هدف توسعه‌ی گزارشگری پایدار، ارتقای سطح مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها باهدف توسعه جنبه‌های مختلف پایداری همچون بُعد مالی؛ زیست محیطی؛ اجتماعی و اقتصادی است تا به واسطه‌ی نهادینه شدن ارزش‌های اجتماعی در درون ساختارهای شرکت، گزارشگری پایدار قادر به جلب اعتماد و اطمینان ذینفعان به عملکردهای مبتنی بر اخلاق‌گرایی در سطح شرکت‌های بازار سرمایه باشد (۱۹)	Y3	اجتماعی‌گرایی پایدار
مضمون آموزش و دانش‌گرایی به عنوان گزاره‌ی کارکرد گزارشگری پایدار اشاره به سطح علمی و دانشی کارکنان شرکت‌ها در برابر مسئولیت‌ها جهت ارتقای پاسخگویی بالاتر می‌باشد (۱۹)	Y4	آموزش و دانش‌گرایی پایدار
گزارشگری پایدار به انسجام و تقویت کنترل‌های داخلی برای جلوگیری از انحراف استراتژی‌های مدون دستاوردی است که سبب می‌گردد تا سطح کیفیت گزارشگری مالی ارتقاء یابد. چراکه فقدان آن بیان‌کننده‌ی این واقعیت است که سیستم‌های هزینه‌یابی سنتی اطلاعات واقعی فرآیند عملیات و هزینه‌ها را نشان نمی‌دهد و تقویت آن در قالب گزارشگری پایدار سبب می‌شود تا به راحتی هزینه‌های شناسایی پذیر در محاسبه‌ی بهای تمام شده در نظر گرفته شوند و هزینه‌های غیرمستقیم نقشی در محاسبه‌ی بهای تمام شده ایفا نکنند (۲۰).	Y5	کنترل داخلی‌گرایی پایدار
گزارشگری پایدار بدون وجود تکنولوژی‌های موثر برای کاهش هزینه‌های سربار و آلاینده‌گی‌های زیست محیطی اثربخشی لازم را نخواهد داشت، زیرا برای سنجش میزان آلودگی محیط‌زیست و حسابداری کربن، بکارگیری هوش مصنوعی براساس فناوری‌های جدید، قابلیت‌های کاهش هزینه را در شرکت میسر می‌کند و جریان آزاد اطلاعات را برای ارتقای تصمیم‌گیری شفاف در قالب سیستم اطلاعات مدیریت، در فرآیندهای شرکت جاری می‌نمایند (۲۱).	Y6	تکنولوژی‌گرایی پایدار

تحلیل اولویت‌بندی تفسیری (IRP)

منظور ایجاد ماتریس‌های تعاملی ابتدا می‌بایست سطح ارتباط مستقیم، مقارن و یا غیرمستقیم را همسو با توضیح‌ها مور توجه قرار داد. لذا ابتدا پرسشنامه ماتریسی به ترتیب زیر تعیین می‌شود:

همانطور که تشریح شد، در بخش کیفی پژوهش، مولفه‌های پیامدی استراتژیک حسابداری سبز (X) و مضامین کارکرد گزارشگری پایدار (Y) تعیین شدند. در این بخش باهدف تاثیرگذاری سطر «I» بر ستون «j» و یا برعکس و یا متقابل، اقدام به انجام فرآیندهای مربوط به این تحلیل می‌شود. لذا به

جدول ۶- ماتریس متقابل پیامد استراتژیک حسابداری سبز با کارکرد گزارشگری پایدار

Table 6. Interaction matrix of strategic green accounting outcome with sustainable reporting function

مضامین مولفه‌ها		Y/X	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6
		پیامدهای رقابتی	X1	۰	۱	۱	۱	۰
پیامدی استراتژیک حسابداری سبز	پیامدهای ارزشی	X2	۰	۰	۱	۱	۰	۱
	پیامدهای قانونی	X5	۱	۱	۰	۰	۱	۰
		کارکرد گزارشگری پایدار						

جدول (Y) خانه‌هایی که گزینه «Yes» دارند، عدد ۱ و خانه‌هایی که گزینه «No» دارند عدد ۰ قرار داده می‌شود. در واقع، این ماتریس از تبدیل ماتریس خود تعاملی ساختاری به یک ماتریس دو ارزشی صفر و یک بدست می‌آید

باتوجه به نتایج کسب شده، در این بخش اقدام به ارزیابی سطح تاثیرگذاری هریک از مضامین کارکرد گزارشگری پایدار می‌شود. این ارزیابی، یک شیوه‌ی امتیاز بندی براساس تدوین فرم امتیاز مقایسه‌ی زوجی می‌باشد، که نتیجه‌ی آن در بخش‌های بعدی تحلیل اولویت‌بندی ماتریسی مورد استفاده می‌باشد. طبق

جدول ۷- ماتریس دستیابی

Table 7. Access matrix

		Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6
Y1	نهادی گرای نظارت پایدار	۱	۰	۱*	۱	۱*	۱*
Y2	استانداردگرای پایدار	۱	۱	۰	۱*	۱*	۱*
Y3	اجتماعی گرای پایدار	۱	۱	۱	۱	۱	۱
Y4	آموزش و دانش گرای پایدار	۰	۱	۰	۱	۰	۱*
Y5	کنترل داخلی گرای پایدار	۱	۱	۰	۱	۱	۱
Y6	تکنولوژی گرای پایدار	۰	۰	۰	۱	۰	۱
تاثیرگذاری انتقالی		تاثیرگذاری مستقیم					

مجموع سطح تاثیرگذاری‌ها می‌شود که این نتایج در قالب جدول (۸) ارائه شده است.

باتوجه به مشخص شدن، سطح تاثیرگذاری مستقیم و انتقالی مضامین پژوهش، در گام بعد اقدام به تعیین درصدهای امتیاز

جدول ۸- درصد امتیازهای سطح تاثیرگذاری مضامین کارکرد گزارشگری پایدار

Table 8. Percentage scores of the impact level of the themes of sustainable reporting function

متغیر مرجع		تاثیرگذاری	تاثیرگذاری	تاثیرگذاری	تاثیرگذاری	درصد تاثیرگذاری
		مستقیم	انتقال پذیر	تفسیری	کلی	تفسیری
نهادی گرایي نظارت پایدار	Y1	۲	۳	۱	۶	۱۶/۶۷
استاندارد گرایي پایدار	Y2	۲	۳	۲	۷	۱۹/۴۴
اجتماعی گرایي پایدار	Y3	۶	۰	۲	۸	۲۲/۲۲
آموزش و دانش گرایي پایدار	Y4	۲	۱	۲	۵	۱۳/۸۸
کنترل داخلی گرایي پایدار	Y5	۵	۰	۱	۶	۱۶/۶۷
تکنولوژی گرایي پایدار	Y6	۲	۰	۲	۴	۱۱/۱۲
مجموع		۱۹	۷	۱۰	۳۶	
درصد		۵۲/۷۷	۱۹/۴۴	۲۷/۷۹		

تاثیرگذاری بُعد مهم و قابل توجه در سطح کارکردهای گزارشگری پایدار بازار سرمایه ایران، مبتنی بر اجتماعی‌گرایی گزارشگری می‌باشد. لذا باتوجه به نقش تاثیرگذار اجتماعی‌گرایی پایدار، اقدام به تعیین سطح تاثیرگذاری مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار نسبت به تقویت پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز می‌شود.

نتایج نشان داد، ۵۲/۷۷ درصد مضامین کارکرد گزارشگری پایدار، مستقیم و ۱۹/۴۴ درصد دارای تاثیرگذاری‌ها به صورت انتقالی هستند. از مجموع تاثیرگذاری کلی مبتنی بر مقیاسه زوجی بین مضامین پژوهش مشخص شد، درصد تاثیرگذاری مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار نسبت به بقیه مضامین کارکرد گزارشگری پایدار بیشتر است، که به معنای آن است که

جدول ۹- بررسی تاثیرگذاری تفسیری سطح تقویت پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز

Table 9. examines the interpretive impact of strengthening the strategic implications of green accounting

		X1	X2	X3
پیامدهای رقابتی	X1			
پیامدهای ارزشی	X2	۱*	-	
پیامدهای قانونی	X3	۱*	۱*	-

تعیین رتبه بندی، تاثیرگذارترین مولفه‌ی پیامد استراتژیک حسابداری سبز براساس فرآیند اولویت‌بندی تفسیری (IRP) نمود.

همانطور که مشاهده می‌شود، مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار، در هر سه مولفه‌ی پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز تاثیرگذار است. حال می‌بایست براساس سطح وابستگی و نفوذ، اقدام به

جدول ۱۰- اولویت بندی سطح وابستگی و نفوذ پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز

Table 10. Prioritize the level of dependence and influence of the strategic consequences of green accounting

Rank	تفاوت D - B	سطح وابستگی D	X3	X2	X1	
دوم	-۱	۳	۲	۱		X1 پیامدهای رقابتی
اول	۳	۵	۲		۳	X2 پیامدهای ارزشی
سوم	-۲	۲		۱	۱	X3 پیامدهای قانونی
		۱۰	۴	۲	۴	سطح نفوذ B

این جدول نشان می‌دهد، بالاترین سطح تاثیرپذیری پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز، مربوط به پیامد ارزشی «X2» می‌باشد که نشان می‌دهد، اجتماعی گرایی در گزارشگری پایدار به عنوان یک مضمون مسئولیت اجتماعی به شرکت‌ها کمک می‌کند تا با پیگیری حسابداری سبز، پیامدهای ارزشی در ابعاد فراگیر یک بازار و محیط اجتماعی را کسب نماید. پس از تعیین مهمترین مولفه‌های پژوهش در این بخش نسبت به تعیین مجموعه شاخص‌های خروجی؛ ورود و عناصر مشترک جهت تدوین مدل سلسله‌مراتبی «TISM» یعنی مدل لایه‌های ساختاری اقدام می‌باشد.

این جدول نشان می‌دهد، بالاترین سطح تاثیرپذیری پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز، مربوط به پیامد ارزشی «X2» می‌باشد که نشان می‌دهد، اجتماعی گرایی در گزارشگری پایدار به عنوان یک مضمون مسئولیت اجتماعی به شرکت‌ها کمک می‌کند تا با پیگیری حسابداری سبز، پیامدهای ارزشی در ابعاد

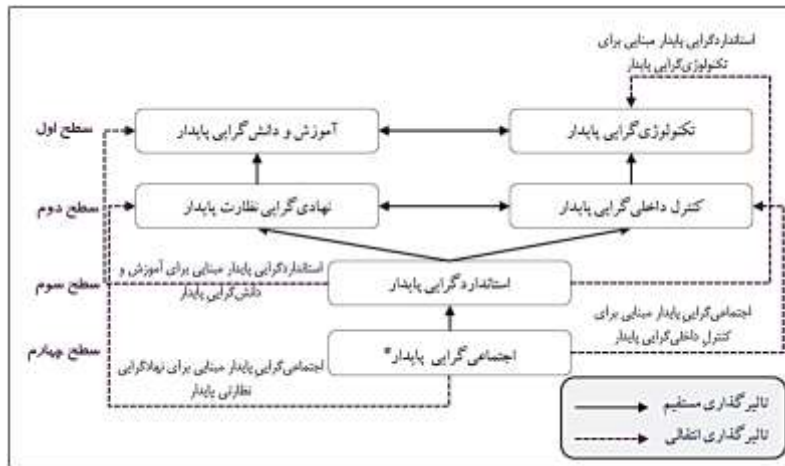
جدول ۱۱- مجموعه شاخص خروجی، ورودی و عناصر مشترک گزاره‌ها

Table 11. Total set of output indicators, inputs and common elements of propositions

سطح	عناصر مشترک	شاخص ورودی	شاخص خروجی	اختصار	مضامین پژوهش	
دوم	II	۱،۳،۵	۱،۲،۳،۵	۱،۳،۴،۵،۶	Y1	نهادی گرایی نظارت پایدار
سوم	III	۲،۴،۵	۲،۳،۴،۵	۱،۲،۴،۵،۶	Y2	استانداردگرایی پایدار
چهارم	IV	۱،۲	۱،۲	۱،۲،۳،۴،۵،۶	Y3	اجتماعی گرایی پایدار*
اول	I	۲،۴،۶	۱،۲،۳،۴،۵،۶	۲،۴،۶	Y4	آموزش و دانش گرایی پایدار
دوم	II	۱،۲،۵	۱،۲،۳،۵	۱،۲،۴،۵،۶	Y5	کنترل داخلی گرایی پایدار
اول	I	۴،۶	۱،۲،۳،۴،۵،۶	۴،۶	Y6	تکنولوژی گرایی پایدار

«Y6» می‌باشد که نشان می‌دهد نقش کم اثری در توسعه‌ی کارکرد گزارشگری پایدار دارند که براین اساس اقدام به ارائه ماتریس مخروطی به منظور شناسایی تاثیرگذارترین کارکرد گزارشگری پایدار در قالب شکل (۳) می‌شود.

همانطور که مشخص شد، اجتماعی گرایی پایدار «Y3» دارای تاثیرگذارترین مضمون در بین سایر مضامین کارکرد گزارشگری پایدار می‌باشد. همچنین مشخص شد، کم اثرترین گزاره، آموزش و دانش گرایی پایدار «Y4» و تکنولوژی گرایی پایدار

شکل ۳- سطح بندی مضامین کارکرد گزارشگری پایدار

Figure 3. Leveling the themes of the sustainable reporting function

هریک از مولفه‌های پژوهش یعنی پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز می‌گردد. به عبارت دیگر این بخش به دنبال مشخص‌نمودن سطح تعیین اثرگذاری پیامد استراتژیک حسابداری سبز است.

همانطور که مشاهده می‌شود، مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار «Y3» به عنوان تأثیرگذارترین معیار گزارشگری پایدار محسوب می‌شود، زیرا در سطح آخر شکل (۳) یعنی سطح چهارم قرار گرفته است. در نهایت با مشخص شدن، تأثیرگذارترین مضمون کارکرد گزارشگری پایدار، اقدام به وزن‌دهی مربوط به

جدول ۱۲- انتخاب مهمترین پیامد استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار

Table 12. Selecting the Most Important Strategic Implications of Green Accounting

Rank	تفاوت D - B	سطح وابستگی D	X3	X2	X1		
سوم	-۰/۴۸	۱/۲۸	۰/۸۵	۰/۴۳	-	X1	پیامدهای رقابتی
اول	۰/۹۲	۱/۹۸	۰/۹۶	-	۱/۰۲	X2	پیامدهای ارزشی
دوم	-۰/۴۴	۱/۳۷	-	۰/۶۳	۰/۷۴	X3	پیامدهای قانونی
			۱/۸۱	۱/۰۶	۱/۷۶		سطح نفوذ B

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش ارزیابی اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار بود. همانطور که در فرآیند انجام پژوهش مشخص گردید، تحلیل‌ها دو هدف را دنبال می‌نمودند. نتیجه‌ی انجام تحلیل‌ها در باب هدف اول و براساس انجام تحلیل تفسیری وزنی هر یک از مولفه‌ها و گزاره‌ها مشخص شد، شاخص‌ترین گزاره‌ی کارکرد گزارشگری پایدار، مضمون اجتماعی‌گرایی پایدار می‌باشد. در تحلیل نتیجه‌ی این

در واقع در تحلیل اوزان فرآیند اولویت‌بندی تفسیری (IRP) باید بیان نمود، وزن بالای هر یک از مولفه‌ها، نشان‌دهنده‌ی موثرترین پیامد استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار می‌باشد. براساس این نتیجه باید بیان نمود، موثرترین پیامد استراتژیک حسابداری سبز از اجتماعی‌گرایی پایدار، پیامد ارزشی حسابداری سبز می‌باشد.

موثرتری بر محیط اجتماعی تأثیرات اثربخش‌تری داشته باشد. این رویکردها شرکت را نه تنها در حیطه تخصصی خود، بلکه به عنوان یک بنگاه تجاری در مسیر پایداری اقتصادی؛ اجتماعی؛ سیاسی؛ فرهنگی و ... به گونه‌ای فراگیر قرار می‌دهد.

References

1. Maama, H., Appiah, K. (2019). Green accounting practices: lesson from an emerging economy, *Qualitative Research in Financial Markets*, 11(4): 456-478.
<https://doi.org/10.1108/QRFM-02-2017-0013>
2. Kumar A., Dixit G. (2018). An analysis of barriers affecting the implementation of e-waste management practices in India: A novel ISM-DEMATEL approach. *Sustainable Production and Consumption*,
<https://doi.org/10.1016/j.spc.2018.01.002>
3. Bhutta, M. K. S., Omar, A. Yang, X. (2011). Electronic waste: a growing concern in today's environment. *Economics Research International*, 2011.
4. Akbari, A., Pourzamani, Z. (2018). The Firm Management Structure, Environmental Auditing and Financial Reporting Quality. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 7(26): 133-144. (In Persian)
5. Zia, F., Vakili Fard, H., Saraf, F. (2020). The Effect of Sustainability Reporting on Reducing Information Asymmetry of Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *Management Accounting*, 13(46): 121-135.
6. Fakhari, H., Mehrabi, M. (2018). Identifying Investment Analysts

بخش باید بیان گردد، اجتماعی‌گرایی پایدار به عنوان یک بُعد موثر در گزارشگری پایدار متمرکز بر فرآیندهای توسعه‌ی مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها در برابر ذینفعان در قالب گروه‌های مردم نهاد؛ اصناف؛ ان‌جی‌اوها و ... می‌باشد تا براساس مکانیزم‌های هنجاری و تعهد اجتماعی، حتی در صورت نبود قوانین و الزامات رسمی، به طور داوطلبانه و برحسب یک رویکرد فراگیر و دارای ارزش‌های کثرت‌گرایانه عمل نماید و خود را متعهد به ارائه گزارش‌های شفاف و پایدار به آنان باشد. از طرف دیگر همسو با هدف اصلی پژوهش، یعنی تعیین اثربخش‌ترین پیامدهای استراتژیک حسابداری سبز براساس کارکرد گزارشگری پایدار نتایج مشخص ساخت، تحت وجود اجتماعی‌گرایی پایدار، اثربخش‌ترین پیامد استراتژیک حسابداری سبز، پیامدهای ارزشی می‌باشد. در واقع این پیامد سطحی از ارزش‌های ایجاد شده برای شرکت را در یک بازار رقابتی در بر می‌گیرد که اعتماد و اطمینان را برای شرکت به همراه خواهد داشت. اعتماد و اطمینانی که به دلیل اهمیت مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت در برابر ذینفعان ایجاد می‌شود و این موضوع ضمن شکاف هزینه‌های نمایندگی، جایگاه شرکت در توسعه‌ی پایدار را از منظر زیست محیطی تقویت می‌کند. این ارزش‌ها به دلیل نقشی است که حسابداری سبز در افشای اطلاعات کامل در اختیار ذینفعان قرار می‌دهد و این موضوع سبب ارزش‌هایی فراگیر در کارکردهای حسابداری سبز می‌شود که پویایی بیشتر تعامل شرکت با سهامداران و سرمایه‌گذاران را در بر دارد. نتیجه کسب شده در این بخش با پژوهش‌های ماتا و همکاران (۱۲)؛ کرامیر و دیکسیت (۲)؛ فیچر و مرمیت (۸) و اکبری و پورزمانی (۴) مطابقت دارد. براساس نتایج کسب شده پیشنهاد می‌شود، اجتماعی‌گرایی پایدار در گزارشگری مالی نه به عنوان یک فعالیت نمادین، بلکه به عنوان یک کارکرد اجتماعی شرکت در برابر جامعه و ذینفعان در صورتی که از جانب شرکت‌ها پیگیری شود می‌تواند کارکردهای اثربخشی منجر شود. براین اساس تدوین منشور عملکرد اجتماعی به عنوان یک خط‌مشی مدون، ضمن اینکه نمادی از تعهد شرکت به جامعه است، در مرحله ارزیابی‌های بیرونی جهت شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها به شرکت کمک می‌کند تا در تدوین استراتژی‌های خود، به طور

- Accounting Concepts, Afagh Journal of Humanities, 4(39): 31-46.
14. Dehghani Soltani, M., Shoul, A., Ramezani, S. (2019). Investigating Environmental Value and Green Image Supposed Effects on the Word of Mouth Advertising Tendency by Explaining Green Trust and Willingness to Pay Roles through the SOR Model Framework. *Journal of Business Management*, 11(4): 804-824
 15. Baboukardos, D., Mangena, M., Ishola, A. (2021). Integrated thinking and sustainability reporting assurance: International evidence, *Business Strategy and The Environment*, <https://doi.org/10.1002/bse.2695>
 16. Calderon, F., Manuela, W, D., Briones, D, T. (2021). The impact of sustainability reporting on organizational behaviour from Western and Asian perspectives: a systematic review of literature, *Journal of Sustainable Finance & Investment*, <https://doi.org/10.1080/20430795.2021.1879560>
 17. Ismaeel, M. and Zakaria, Z. (2019). Perception of preparers of sustainability reports in the Middle East: Contrasting between local and global, *Meditari Accountancy Research*, 28(1): 89-116. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2019-0459>
 18. Laskar, N. (2018). Impact of corporate sustainability reporting on firm performance: an empirical examination in Asia, *Journal of Asia Business Studies*, 12(4): 571-593. <https://doi.org/10.1108/JABS-11-2016-0157>
 19. Farokhi, M., Gholami jamkarani, R., Kashanipoor, M., Mehrabanpour, M., Approach to Using Environmental Information. *Journal of Health Accounting*, 7(1): 80-102. (In Persian)
 7. The Association of Chartered Certified Accountants. (2015). *Corporate Reporting (CR)*, Chapter 17, Florida: Kaplan Publishing.
 8. Feger, C. and Mermet, L. (2017). A blueprint towards accounting for the management of ecosystems, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(7): 1511-1536. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-12-2015-2360>
 9. Boyd, J. (1998). The Benefits of Improved Environmental Accounting: An Economic Framework to Identify Priorities, Resources for the Future, Available at: www.rff.org. [Online] [05 February 2014].
 10. Mubarik, M, Sh., Kazmi, S, H, A., Zaman, S, I. (2021). Application of gray DEMATEL-ANP in green-strategic sourcing, *Technology in Society*, 64(3): 105-142. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101524>
 11. Fu, W. and Su, H.-C. (2020). Take actions or outsource? An empirical examination of strategic environmental options on greenhouse gas emissions, *International Journal of Operations & Production Management*, 40(6): 753-776. <https://doi.org/10.1108/IJOPM-02-2020-0088>
 12. Mata, C., Fialho, A., Eugénio, T. (2018). A Decade of Environmental Accounting Reporting: What we know? *Journal of Cleaner Production*.
 13. Sedighiyan, M, J., Maslahatifar, H, R., Bahrami, A., Samoorisokhidi, M. (2020). A Review of Green

21. Khozein, A., Talebnia, G., Garkaz, M., Banimahd, B. (2018). Effect of Ownership Structure on the Development of the Sustainable Reporting. *Management Accounting*, 11(36): 1-13. (In Persian)
20. Meysami, H. (2020). Dimensions and Key Components of Corporate Sustainability Reporting with an Islamic Approach, *Journal of Islamic Economics*, 11(2): 173-191.
20. Abdi, M., Kordestani, G., Rezazade, J. (2019). Designing of Corporates' Coherent Sustainability Reporting Model. *Journal of Financial Accounting Research*, 11(4): 23-44.